

گروه های قومی ایران تفاوت ها و تشابه ها

مؤلف :

ناهید خاتون اسفینی فراهانی

آریا زمین

سرشناسه : اسفینی فراهانی، ناهید خاتون ۱۳۳۵ -
 عنوان و نام پدیدآور : گروه های قومی ایران. تفاوت ها و تشابه ها /
 مولف ناهید خاتون اسفینی فراهانی.
 مشخصات نشر : تهران: آریا زمین، ۱۳۸۶.
 مشخصات ظاهری : ۴۸ ص.
 شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۸۷۹۶-۵۸-۲
 وضعیت فهرست نویسی : فیبا
 یادداشت : عنوان دیگر: گروه های قومی ایران. تفاوت ها و شباهت ها
 یادداشت : کتابنامه: ص. ۴۱-۴۸
 موضوع : گروه های قومی -- ایران
 موضوع : قوم شناسی -- ایران
 رده بندی کنگره : ۴ گ ۵الف / ۷۱ DSR
 رده بندی دیویی : ۹۵۵/۹۷
 شماره کتابشناسی ملی : ۱۰۶۱۸۵۹

عنوان: گروه های قومی ایران، تفاوت ها و تشابه ها
 مؤلف: ناهید خاتون اسفینی فراهانی

ناشر: آریا زمین

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۸۷۹۶-۵۸-۲

نوبت چاپ: اول

سال چاپ: ۱۳۸۶

امور فنی و چاپ: آریا زمین

شمارگان: ۱۰۰۰

قیمت: ۱۵۰۰ تومان

حق چاپ محفوظ است

تلفن دفتر مرکزی: ۴۴۳۳۳۹۴۰

فهرست مطالب

ردیف	عنوان	ص
۱	فهرست مطالب	۴
۲	چکیده	۵
۳	کلید واژه ها	۵
۴	مقدمه	۶-۸
۵	گروه قومی و مرزهای آن	۸-۱۹
۶	گروه قومی با گروه محلی	۱۹-۲۷
۷	گروه قومی ایران و تفاوت میان آنها	۲۷-۳۶
	بلوچ ها	
	آذری ها	
	کردها	
	لرها	
	ترکمن ها	
۸	اشتراک های کلیدی در گروه های قومی ایران	۳۶-۹
۹	نتیجه	۳۹-۴۰
۱۰	منابع و یادداشت ها	۴۱-۴۸

گروه های قومی ایران، تفاوت ها و تشابه ها پلکیده،

بسیاری از گروه های قومی ساکن ایران در جریان تاریخ و در روند همانند گردی با جامعه میزبان، به یک گروه محلی تبدیل شده اند. آن دسته از مکانیسم های فرهنگی که مرز گروه را در برابر اجتماعات انسانی، محیط طبیعی و محیط فراطبیعی مشخص می کنند، شاخص های این تفکیک را فراهم می سازند. با اتکا به همین چارچوب، الگوهای کنش نمادین سه خرده نظام خویشاوندی، همیاری اقتصادی و مذهبی را به عنوان شاخص هایی برای شناخت گروه های قومی به دست می دهد. بر این اساس، مشخص شده است که محور پیوند فرهنگی این گروه ها در ایران، بر اساس شاخص هایی است که مجموع آنها را جزئی از ملت ایران معرفی می کند.

کلید واژه ها: الگوهای فرهنگی، کنش نمادین، گروه قومی

مقدمه

جمعیت ایران ترکیب متنوعی از گروه های قومی است؛ اما تفکیک محدوده های جمعیتی و فرهنگی این گروه ها همواره دشوار بوده است. این دشواری بیش از هر چیز از ابهام در تعریف مفهومی "گروه قومی" بر می خیزد. با این همه، دو رویکرد عمده در تعریف گروه قومی وجود دارد. رویکرد نخست، تمایزات ملموس و عینی^۱ همچون زبان، نژاد و پوشش را به عنوان شاخص های تمایز گروه های قومی از یکدیگر معرفی می کند و رویکرد دوم، به ویژگی های غیر ملموس و ذهنی^۲ به مثابه مکانیسم های فرهنگی توجه دارد که مرزهای یک گروه قومی را مشخص می سازند. رویکرد اخیر به رابطه گروه قومی با انسان، محیط طبیعی و محیط فراطبیعی توجه کرده و سه عنصر نمادین خون، ماده و خدا را به عنوان محورهای مرکزی و بنیادین تشکیل هر گروه قومی در زمان تاریخی صفر مد نظر قرار می دهد. در بررسی گروه های قومی با اتکا به رویکرد دوم، به این نکته نیز باید توجه داشت که بقای گروه به تداوم تاریخی این سه عنصر در قالب الگوهای کنش اجتماعی نمادین بستگی دارد. این الگوهای کنشی نمادین در چارچوب نظام

^۱-Objective

^۲-Subjective

های اجتماعی، اقتصادی و مذهبی، در بررسی تفاوت های گروه های قومی ایران خود به شش گروه تقسیم می شوند که عامل تقسیم الگوها در هر نظام، رابطه گروه با محیط مورد نظر در درون و بیرون از گروه است.

بر اساس این الگو می توان گفت هر یک از گروه های قومی ایران، یعنی: بلوچ، آذری، کرد، لر، ترکمن، تالشی و عرب از ویژگی های خاصی برخوردارند. سوی گیری ارزشی الگوهای فرهنگی در گروه قومی بلوچ عمدتاً بر پیوندهای خونی و صیانت از این پیوندها در برابر گروه های بیگانه و نیز صیانت در برابر محیط فراطبیعی مبتنی است. در گروه قومی آذری، سوی گیری ارزشی به سمت پیوندهای تباری - تاریخی و پیوند با محیط فراطبیعی مبتنی است. در گروه قوی کرد، تمایل به حفظ و تقویت پیوندهای تباری - تاریخی و صیانت از گروه در برابر گروه های قومی بیگانه است. سوی گیری ارزشی لرها به تقویت پیوندهای خونی و تباری و پیوند با محیط فراطبیعی به همراه صیانت از گروه قومی در برابر گروه های بیگانه تمایل دارد. هم چنین در کردها و لرها پیوند با محیط طبیعی و ایجاد مکانیسم هایی در بهره برداری مناسب تر از آن، جایگاه خاصی را به خود اختصاص داده است. عرب ها تأکید بر پیوندهای خونی و پیوند با محیط فراطبیعی دارند، ولی قزاق ها گروه قومی

مهاجری محسوب می شوند که عمدتاً بر پیوندهای خونی و تباری خود تأکید دارند، از این رو تمرکز الگوها حول این محور از آنها گروهی منزوی ساخته است. ترکمن ها نیز بر پیوندهای خونی و تباری خود تأکید دارند، اما به همان نسبت به صیانت خود در برابر گروه های بیگانه و محیط فراطبیعی گرایش دارند.

تمام اقوام یاد شده، غیر از قزاق ها و در مواردی ترکمن ها، به واسطه پذیرش و پیروی از الگوهای زبان فارسی، تبار تاریخی مشترک و پذیرش حرمت و اعتبار اهل بیت پیامبر و پیوند با محیط فراطبیعی به اشتراکاتی دست یافته اند که آنها را در چارچوب یک ملت قرار می دهد. (۱)

گروه قومی و مرزهای آن

جمعیت ایران به لحاظ زبان، پوشش، مذهب و یا حتی ویژگی های جسمانی از ترکیب متنوعی برخوردار است. بسیاری از اندیشمندان و پژوهشگران اجتماعی، ساختار جمعیت ایران را ترکیبی متشکل از گروه های قومی توصیف کرده اند. اما آنان متأسفانه شاخص های صحیح و دقیقی برای تمایز این گروه ها ارائه نداده اند و به این ترتیب، تمیز یک ترک بجنورد از ترک قشقایی و یا ترک آذربایجانی را دشوار ساخته اند. از این رو، در بررسی وجوه اشتراک یا افتراق گروه های قومی ایران، قبل از هر اقدامی باید شاخص هایی را